

Sid - 1 -

ACC. NR. 2849

Landskap: Småland
Härad: Allbo
Socken: Mistelås
Uppteckningsår: 1930

Upptecknat av: Olle Levander
Adress: Trädgårdsgatan 2, Huskvarna
Berättat av J.G. Sjöstedt
Född år 1841 i Rydaholm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

R E G I S T E R.

	Sid.
Förebud.....	6-7
Gården som sjönk för folkets synders	
skull.....	8
Anders i Enehagen (klok gubbe) och	
tuppen, som aldrig hade galit.....	9
När "Brosen" (klok gubbe) skulle lära	
Danjel skjuta.....	10
"Brosen" som kreatursbotare.....	11
Bära hem stulet.....	12
Ta reda på tjuven.....	13

2849

Skicka ont på folk.....	14-15
Svartkonstskolan i Wittenberg.....	16-17
Pottebo (Pottentorps)here.....	18-21
Vad man förr trodde om frimurarna....	22-26
När konungen av Danmark skickade kejsaren av Ryssland ett fickur.....	27
När Odalkarlen gav Gustaf I stryk....	28
Kungen och bondmoran, som aldrig hade sett ett fickur.....	29
Karl XI och länsmannen.....	30-31
Karl XII.....	32
Karl XIII och prästen.....	33-34
Karl XV och hans förhållande till sol-daterna.....	35-38
Karl XV och gardisten.....	39-40
Kungen och posten.....	41

2849

Kungen och de båda prästerna.....	42-43
När prästen drev ut en ond ande genom fönsterblyet.....	44
Prästen, väktarn och baggen.....	45
Kyrkoherden och posten.....	46-47
Om länsman Gumelius.....	48-49
Om länsman Regnius.....	50-53
Käringen vid tinget.....	54
En girigbuk.....	55
Mördare halshuggen.....	56
Minnesbål av kvistar efter mördad.....	57
Hundsadlarn och linvävaren	58-61
Hur det gick till, när Bonde blev adlig släkt.....	62-63

2849

Bråkenhielms på Moss hult. När Anders i	
Getaslätt drack kaffe för första gången	64-66
Tillvinna sig kärlek	67-68
Om "brödkriget" i Jönköping.....	69-72
Tabuerade platser	73-
Skämtsaga: Den snåle prästen och kloc-	
karn.....	74-75
Gubben och gumman, som aldrig hade sett	
någon spegel.....	76
Soldatvisa: "Pojkar, hör vad jag berättar"	77-79
Talesätt.....	80-81
Ställa barnkynga på karlapersoner.....	82-83
Lysning.....	84
Bota klåe.....	85
Om mat och umgängesseder: "Sätta fram" ..	86-89

Lekstugor.....	90-91
När Smördanjel skulle lära sig skjuta	92-93
Käringen och skyttarna.....	94
Lädrets beredning och skotillverkning.	95-98
Inget vatten åt kreaturen juldagen....	99
Farängladan.....	100
Åtgärder vid påsk.....	101
De sju sovarna	102-104
Väderleksmärken.....	105
Husförhör för 80 år sen.....	106-112
Husinredning	113-114
Sängkläder.....	115
Gömma en bit bröd vid bak.....	116
Register	1-5

2849

LUNDSS UNIVERSITETETS
FOLKMINNESARKIV

B:og

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår:..... Född år:..... i.....

Uppteckningen rör

När det var nåt, som hände, brukade de gamle
säja: "Ja, det är förebud, det kommer allt nåt efter." Å det har
jag va't med om en gång. Det var så länge sen, som när jag exer-
cerade rekryt, så här är allt en 70 år sen. Jag gick vakt nere vid
proviantbon. Där skulle va en vakt var femte natt, d.v.s. när de
hade kört ner provianten, å hade de då kunnat lirka dej in, hade
de träffat på bå kött å fläsk å fisk å brö, mellan 2 å 300 anke-
stockar. Vi provianterade var femte dygn. Det var emellertid
ingen vidare post, än att en fick sätta dej ner. Jag satt där
på trappan å där va så lugnt å grannt å ljuvligt så det var inte
vetit. Det hördes inte en knäpp. Men rätt som det va, börja det
skoja å leva ett stycke ifrån mej å det blev ett levande, så det

Förebud.

va inte vetit."Nu är väl Jönköpings-körarna blena toseta", tänkte
jag. Det höll väl på ett par minuter, men sen ble det så tyst, så
jag hörde varken å körare eller folk.

2849

Men så den siste kvällen, när regementsmötet var slut, sat-
te bönnerna sej opp, så t.o.m. att de kasta sten inåt regements-
gatan. En sten kom ner mitt emellan fötterna på fanjunkan, men i
allmänhet var armen lite för dålier. Men så kom fanjunkarna å sa:
"I ären tvungna te gå ner, soldater, för jag tror bönderna tar över-
hand." Jag hade i alla fall nåt att sköta, så jag fick inte gå
ner för korpralen, fast jag gärna hade velat. Men när jag hörde
leken, var det precis på samma ställe å hördes det precis på
samma sätt, som den där natten jag gick vakt. Te sist fick bön-
nera ge sej. Å detta är en levande sanning, det törs jag ta på
min ed.

Bkh

2849

Dä va på ett ställe (jag minns ej så noga vilken socken) dä va, men dä va i alla fall i Vestbo-kanten, häråt) där bodde ett mycke' rått folk. Di ville inte betala tion'e eller skatt. En gång fick prästen bu', att dä va en käring som höll på dö å hvelle tala mä prästen. När han kom dit, va dä tystt å lugnt. Dä lå nå'n i sänga, men lakanet låg över, så prästen såg inte vem dä va, men han trodde att dä val den sjuka å frågade, hur dä sto te mä moran. Då ingen svarade, gick han fram å höljde å lakanet, å dä va dä e so de slaktat å lagt dit. Men då ble han så obegripligt omrörd i sinnet, så han gick ut å ba Gud, att han inte skulle tillstädja, att de drev spektakel mä honom å hans heliga ord. Å rått som dä va sjunkte gården mä folket å dä ble alldeles som ett hål eller kärr. Å en kan veta, att di va råa.

Gården som
sjönk.

C:6

2849

Anders på Enehagen var inte så dummer. En gång var han hämtad åt Fjelie socknen, å då reste de förbi en gård, som på vardagsspråket kallades "Genafä" (Vad namn han hade i körkeboka kan jag inte nu erinra mej, men annars har jag väl åkt förbi där tjottals gånger) Emellertid gick där en helan hop med höns på gården där å bland dom en vacker tuppe. "Det är besynnerligt," sa skjutsbonden, "men den där tuppen har aldrig galet." - "Inte det," sa Anders, "men det ging ev lätt att få honom att gala." - "Nej, hur skulle det gå te?" sa skjutsbonden. Just i detsamma flög tuppen upp på en gärdsgård å gal te ett par tre gånger, å sen stupte han å döe. Å det ska va en verklig sanning.

Anders i Ene-
hagen och tup-
pen som ald-
rig hade ga-
lit.

C:6

2849

Här var en gubbe di kalla Brösen, å han skulle också kunna lite, så han ble anlitad för kreatur å så där. En gång skulle Danjel, Mande far, te Wrigsta marknad, å på det stället, där han hade sitt nattkvarter, träffa han Brösen. "Om du gå må mej ut," sa han te Danjel, "ska ja lära dej skjuta, men du tör kanske inte." Men Danjel va då hjälpeligt djärver, så han följde med ut. Ett stycke från huset växte det buskar å småskog, å dit gick de. Å där kom orrar å tjädrar å slog ner runt omkring dom å flärra med vinga å åt vicket håll han titta, sprang det fåglar under buska. Men då va det inte utan att det ryckte i bena på Danjel. Han har själv berättat et för mej.

När "Brösen"

(klok gubbe)

skulle lära

Danjel skjuta

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C:6
2849

En annan gång ble Brösen kallad te en bonne i Voxtorp som hade en sjuker häst. När Brösen va i stalllet, skulle bonnen springa in å hämta nåt, å då sa hans kvinna te'n: "Ja begriper inte att du skickade bud efter den däre laje gubben. Han är ju, så en blir mörkrädd när en bare sir på'n." När sen Brösen gjort ve hästen, skulle han in å dricka kaffe, å då sto hustrun ve spisen å skulle vänta te lite mat. Brösen gick fram te ellen å värmde händera. "Va dä du som tyckte, att ja va så lajer att ja inte kunne visamej förfolk?" sa han te'na, å hon ble så skamsen så dä va inte vetit. Det hade han hört, fast stalliet låg en bra bit från stugan, så nö'et kunne han allt.

"Brösen",
Kreatursbo-
tare

C:6
2849

Dä va en här borta, jag minns nu inte redit var, men dä va i de östra socknarna härifrån, han va ble'en å mä ett nät å då gick han te en kloker. "Ja, dä ä inte falit," sa den kloke, "han ska få bära hem nätet. Så en sönda', när folket va i körka, kom tjuven å bar in nätet i körkan å gick utefter stolarna, så nätet hängde t.o.m. opp se i dom. "Förärgeligt mä de häre buska, en kommer ju knappt fram," sa han, för han förstod inte, att han va kommen te körke. Sen gick han ända fram te altaret mä nätet, men där förstod han, var han va. Den som ~~hörde te nätet~~ fick dä i alla fall, för dä lämnades ju i vittnes närvare.

- Ja, så ha de berättat, men en har svårt ve te tro att dä ä sant. Dä ä väl kanske bara en sägen.

2849

Det var en gubbe i Värnamo, som blivit av Ta reda på tjuven.
med en del äpplen. Hur det nu var misstrodde han sitt tjäns-
tefolk å han sa till dom: "I han väl inte fått före att
gå å ta äpplen på mitt träd?" Nähej, föralldel, de nekade.
"Säj sant för det kanske inte går bra ella." Nej då, det
var ingen som hade tatt nå't. Men så fick den ena pigan
sån värk att hon inte kunde sitta eller på nå't vis. Då
måste hon erkänna, att hon tatt äpplena.

C. le

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av:*.....

Uppteckningsår:..... *Född år*..... *i*.....

Uppteckningen rör

Det bodde ett par smörhandlare i Lyåsa, den ene hette Daniel Svensson, men kallades vanligen Smördanjel, å den andre hette Frisk. De bodde närapå intill varandra å så va de så befängt osams, för se Frisk var större smörhandlare, å Smördanjel var sä ärger påen, så då va inte vetit. Så gick han te Anders i Enehagen å frågade, om han inte på något vis kunde göra Frisk illa, å det kan väl hända, att han stack te honom en krona. "Jo-o," sä'r Anders, " jag ska lämna dej något, å det ska du i natt gå å lägga utanför dörran hos Frisken, för jag tror nog, att han är den förste som går ut på morna." Å så lagade han te något, va då va. Å den förste som gick ut så damp han i backen,

Skicka ont på
folk.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

inte döe, men ble maktlös i alla hänseende. Men det var inte Frisk,
utan det bar se så, att det var hansa doter, som gick först ut, å 2849
hon var förstörd för hela livet.

Det kom så till vida i dagen, att de bestämt visste, att
det var Smördanjel som ställt te det med Anders på Enehagens hjälp.
Anders bodde på ett torpställe borte i skogen. De var hemma hos oss
många gånger, både Frisk och Smördanjel. Det är väl en 75 år sen
det skedde.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av: .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ciba

Uppteckningen rör Svartkonstskolan i Wittenberg.

Di talade om, att då skulle finnas en svartkonstskola för präster i Wittenberg i Tyskland. Dä va allti 12 som gick in, men en blev allti efter, å den, kan veta, skulle den onde ta't. Men jag unrar om då ä sant. Om di hade lagat te se en bok uttå de redie svartkonstböckerna, hade di nog blött lika slua. Dä va en präst i Värnamo, som hette Tillander, å om honom berätta di, att han gått igenom den där skolan å blött sist, men när den lée kom å skulle ta'en, sa han: "Ta skugga i stället!" Å di sa, att när då va solsken hade han inga skugga, men då kan en väl begripa, att då ä osanning. Jag förstår bara inte hur ett

Svartkonstsko-
lan i Witten-
berg.

såntoprat kunne uppkomma, för här va ju många svenska, som förr reste
te Wittenberg å skolade.

2849

Men lite unnerlig var han allt, den häre
Tillander. Han gifte se mä en skojarekona å då å då kom skojarna
å hälsade på, för kan veta dä va så gått om skojare på den tin. Dä
kunne komma en tre fyra vagnar fullastade mä skojare. Han tyckte
nog att dä va lite förärgerligt å te sist ble han tje ve'et så han
hängde opp se i sitt rum. Men annars kunne han nog en hel del, så
inte en gång biskopen kunne fri se för'en.

(Jfr förra årets samling.)

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

b:e

Uppteckningen rör Pettebo here.

Dä va en gammal gubbe på Kullen som hette Petter, å han berättade, att han hade sett Pottebo-here på Växjö marknad. Petter var födder 1788, så dä va väl i Petters barnadar, så dä ä nog ett gott stycke över hunra år sen han levde. Ja, dä va många gamla, som hade sett' en. Han var bra långer te växta, så att när han gick bland folk syntes huvet å ett bra stycke å axlarna över di annre. Annars var han bara bonne. Gården hette egentligen Pottetorp å låg, om jag inte alldeles missminner me, i Skatelövs socken. Han var så snäller å lugner, men så befängdaestärk, så dä va inte vetit.

En gång hade de fått för se, att de skulle slo honom. Dä va i en krögstuga i Ör, östanför Moheda. Å di

2849

hade ta't e oxatöm om bena på'n. Han visste inte då, för han var ju så lugner, utan han snavade å di över honom. Men då ble han ilsker, å då va ingenting vidare än att han sparka te förstås, å tömma ho rök å , så han ble löser. Å då ble krogstugan snart utan folk, kan veta. Di bare sprang å väl va då, för hade han lagt vantarna på dom å gett dom några öringar, hade di dött. Men då ble han så befängda ärger, att han nappade te se en kampasten, som låg där. Så'na dära kampastenar hade de lite varstans ve lagårdarna. Di skulle va så tunga, att då nätt å jämt gick å lytta dom , å så brukade de roa se mä te tävla att lytta dom. Ja, i alla fall så nappade han te se den däre stenen å slängden över lagårn. På andra si'an var det sankt, å där sjönk han ner, så en kan gissa, att då va nå't i armarna.

2849

En gång va han på en marknad, å då hade han sin häst mitt i mängden, å då va så fullt mä folk, att när han ble sinnader på att köra hem, kunne han omöjligt komma dän. Men Pottebo here fann på råd. Han tog å lytte upp kärran å bar den, å så ledde han hästen. Å då kan veta ble då rum, för di ble rädda å flyttade på se.

Far hans trodde inte att han var så stärker som han var. Dä va en gång di körde åt skogen mä ett par otämda stutar. Di hade läst på nå^{s/}ra pinnar, men den ene stutten var illparig å velle inte dra. Då tog Pottebo-here å strök tein, så di sa att ryggen rök å. Ja, då va i alla fall så di fick slaktaⁿ. Sen drog han själv hem lasset. Men då tänkte far hans: Ä du så pass, så ä då bäst å va beskedli mot de.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

(Var han gift?)

2849

Ja, för all delå hade e käring som va så liten så dä va
inte vetit. Å barn hade han mä. Ja vet inte om dä va hans son
eller sonson, som va mä, när di byggde stambanan ve Moheda. Di hade
stora kärre, som dä va två personer te köra, men han körde den
ensam.

- 22
ACC. NR. 2849

Landskap: *Södermanland*

Härad: *Ärlås*

Socken: *Mistelby*

Uppteckningsår: *1930*

Upptecknat av: *Olle Knudsen*

Adress: *Kalmar*

Berättat av: *Gösta*

Född år: *1841 i Rydaholm*

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. f.

Uppteckningen rör Vad man förr trodde om frimurarna.

Ja-a, det är så illa bakvänt, så en kan knappt tala om 'et. Annars sa di å trodde mä, att frimurarna lät slakta folk, å te å mä att di tog dom å gödde dom e stunn, å te märke skar de dom i knoga för te se, om de var nog feta. Å det hade de så fast för se, så det stod inte te å kiva å dom, man icke det var sanning. När de var ute i städerna var de rätt skygga för att stanna över natten, såvida de inte hade särskilt goa vänner att ligga hos. Annars var de rädda att bli tagna av frimurarna. De slaktade kropparna skickade de te Turkiet, menade de på, för om en turk eller otrogen äter en allri så liten bit kristet människokött blir han kristen. Varje frimurare var tvung-

Vad man förr
trodde om fri-
murarna.

2849

en att skicka en människokropp ,å om de inte kunne skaffa det, fick de lov att ta ett lik. Uppe i Slätthög skulle de ha grävt upp en tjock gris te gubbe å skickat iväg. Ja, det ä då så illa befängt bakvänt, så då ä inte vetit. Om förhållandet hade vaft så , det det inte var, så skulle de väl känt skillnaden mellan färskt människokött å lik, för det måste ju ha luktat förskräckligt. Ja, så trodde de i min barndom, den ene pratade så å den andre så, men det jag har talat om troddes allmänt, å det var så fullt å fast, att det inte gick pruta å dom. Det var en fanjunkare, som hette Granfelt, å han var frimurare. Jag frågade honom, var det egenligen var, å då sa han, att det bara var ett föreningsband, så att om jag är ute i utlandet å råkar i nöd, blir jag hjälpt å motagen med öppna armar, vart jag kommer. Om jag till exempel kommer in på en restauration i Tyskland,

2849

sa han, å tar dom i hand, som jag naturligtvis gör, så känner jag på handslaget om de är frimurare, men en, som inte själv är frimurare, förstår se inte på'et.. De säjer,

De säjer, att frimurarna allti är bottenrika,
men kära hjärtanes fanjunkaren hade då inte så över se. De
mente på, att de mesta frimurarna skulle dö hastigt.

Underligt är det, att det inte har kommit ut,
~~vad~~ de ha för se. En skulle kunna tycka, att om de inte vågade
säja nå't mens de lever, kunne de skriva en liten lapp å lämna
efter se, men det är fel att det går. Skriver de något i den
upsåten, att tala om nå't, så hinner de alsi bli färdiga, utan då
då dör de alltid. Å det är troligt, att en kan tro, att det är
mest sant, för annars hade det la kommit i dagen nö'et.

2849

Här å många, som nästan ångra på att de skrivit in
se. Prosten Bexell var frimurare, Ja, det står i deras sigill. De
har ju en liten hammare å en murslev å nå't mer.

När de började bli godtemplare, mente de på
att de också hade något vitsord eller lösensord, som ingen utom-
stående fick veta. Det var en soldat, som var med, å jag frågte
honom, vad de hade för se. Mja, det ville han inte tala om. Ja,
då kan jag tala om et för de, sa jag: INGENTING! Joho, sa han, det
är mä oss som mä frimurara, då ä nå't konstigt. Ja då står du där,
sa jag, då kommer du allri frå'et!

Men efter ett år hade han gått ut, å då talade
han om, att han hade gått in bara för att få veta, va de hade för se,
men det hade inte vatt nå't, utan de hade låtsat så bara för att

locka folk. Förr så gick det inbilla dom va en ville i den av-
sikta, att de var så lite belästa å bildade. De hade inte läst
bibeln eller nå'et.

2849

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2849

När konungen av Danmark skickade kejsaren av Ryssland ett
fickur.

I Danmark hade de funnit på, att de kunde göra klockar, som gick ve e fjär, annars hade de lod, kan veta, å så tog konungen av Danmark å lät göra ett fint fickur av guld å skickade det te kejsaren av Ryssland. Där blev de alldeles förvånade, för de kunde inte begripa va det var för djävelskap, som drog visarna, å då de trodde, att det skulle föra olycka över landet, vågade de inte behålla den i Ryssland, utan skickade tillbaka den till Danmark.

G:G
2849

När dalkarlen gav Gustaf I stryk.

Gustaf I reste omkring överallt i gårdarna.
En gång var han i Dalarna å där ble han osams me en dalkarl.
Dalkarlen tog å ga kungen några öringar, för han visste inte,
att det var kungen. Ja, han fick slita spöstraff för'et, men han
var ärger: "Ä du kung så res som en kung!" sa han till'en.

Knäckebro
Albo
Mästare
1930

Na 1323

- 29 -

med olo levande
fr. J. G. Gottschall
Jodd 1881 i Rydholme

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

d:6
2849

Det var en gång kungen var ute å red, spörs
vet om det inte var Gustav II Adolf. Ja, det vet jag nu inte
bestämt. Emellertid tog han in hos en storbonde över nat-
ten - se, kan veta på den tia gästade kungen bönderna. Nu
var det så, att bonnamoran aldrig hade varken sett eller
hört något fickur. När hon därför fick höra kungens kloc-
ka ticka - han hade den i sin rock, som han hängt på en stol -
trodde hon, att det var e rätta å gick efter en hjälpeligt
bra påk å gick tyst inåt rummet å drämde te, så att klocka
ble alldeles oduglig. När hon fick veta, vad hon ställt te,
höll hon på få dansedimpen, men kungen bara skrattade.

Kungen och
bondmoran,
som aldrig
sett ett fick
ur.

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår:..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

D: b: 1

Uppteckningen rör

I Värmland, eller om det var i Dalarna,
hade de en länsman, som var så farligt ilsker. En gång, när
han höll på att ta upp kronoskatten, kom där in en främmande
person, som ingen kände, å han satte se ner å väntade. Läns-
man han var som en tiger. Hövet det nu var, så gjorde per-
sonen någon invändning mot länsman. Då röt denne: "Detta han
han I inte att göra med. Det här är kronans sak." Sen var det
~~Sen var det~~ ingenting vidare än att det var en soldat, som
skulle fram å betala. När han fick se den främmande, gjorde
han ställningssteg å ropade: "Gud bevara Ers Majestät! Å,
kan veta, när länsman fick höra, att det var kungen var han

Karl XI och
länsmannen

på å skulle svigga. Då hade kungen suttit å hört, att han hade
ta't för mycket betalt å varenda en. Länsmannen blev dömd te
döden, men då tänkte hans hustru, att hon skulle gå å försöka
lockas med kungen. För den skull klädde hon sej så gönomfi-
ner mä guldnipper å bröte på klänninga. När hon kom te kungen
sa han: "Ja, hade du kommit å va't klädd efter ditt stånd, hade
han kunnat få nåd. Men de därläderna har bönderna fått be-
tala, så nu är det omöjligt!" Kungen var Karl XI.

2849

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Södermanland
Alvö by
Mistelös pr
1908/9

- 32 -

Jugt. Olofsson
Per G. Jäderb

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dok

2849

Karl XII.

ha/
"Du ska mod i bröstet å vara from som ett lamm men
emot dina fiender som ett rytande lejon," sa Karl XII! Se Kalle
han var säker, likaväl att dä nog inte va annat än en fleckesprött-
ling. Dä här di ha't före. Karl XI var, som vi vet, en suvärän
konung, å när han inte fick annat än en flickestackare, skulle
han ha gjort henne te kung. Jag har t.o.m. kivat mä nä'r'a redia
mänsker om den saken, men dä ä nä'r'a, som dä inte gå kiva å, man
icke dä ä sant.

G. G.

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Karl XII och prästen.

Karl XII och
prästen

När Karl XII va ute på jakt kom di en gång te ett
ställe, där de va bröllop, så kungen t.o.m. dansade med
bruden. Kungen va hungrig å ville köpa mat å de fick han.
Men kan veta Kalle han va som en bonne, han åt vilt. Å då
va de en präst me på bröllopet som sa: "Tänk den som hade en
sån appetit som den karlen". Å alla titta di på'n men Kalle
bara åt värre å pratade. Ja, så gick de en tid, hur länge
kan jag inte säga, men de va väl strax efter som prästen
fick befallning att inställa sej hos kungen. Prästen begav
sej förstås iväg te kungen. Denne skickade honom åt smedjan,
de va allt va kungen ville honom. I smedjan fick han en

slägga å sto där en 14 dar. Han va ju inte van vid arbetet å
blev nästan fördärvader. Kungen ynkade honom å skickade bud
efter honom. "Nå", sah han, "har pastorn fått nån appetit te äta
än?" Å då kan sveta visste prästen, hur de va förhöll sej å
föll på knä å ba om nåd, å de fick han, så han slapp hålla
i släggan mer.

2849

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J. S. H. D.

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av*.....

Uppteckningsår:..... *Född år*..... *i*.....

Uppteckningen rör Karl XV och hans förhållande till soldaterna.

Karl XV trivdes bäst bland soldaterna, å när han kunne driva med dom riktigt, tyckte han det va roligt. Men han va så omtyckt, så dä va inte vetit. Far bå såg å talte med kungen många gånger. Han ville allti' att de skulle sjunga, å då brukade de sjunga:

"När bonden fyra styver har,

så tycker han att han är karl."

Å så spenderade han, så de va ofta mest halvfulla. Han va ena riktig spektakelmakare. Ibland när de höll rast, kunne han smyga sej bakom nån gammal soldat å sätta händerna för ögena på'n. "Släpp!" skrek soldaten, för han visste ju inte vem det var.

Men kungen släppte inte. "Släpp," skrek han, "annars ska ja min

2849

sjätten ansa om de!" Då släppte han kvickt, å när soldaten fic k
se att det var kungen ble han skammandes, kan veta, å sa: "Jaså,
ja trodde dä va nån av kamraterna." - "Ja, där trodde du väl rätt,"
sa kungen, " jag skulle väl vara lika mycket kamrat som nån av
soldaterna."

Å han var inte sämre, än han kunde ta å bärta packningen
åt en soldat om det så va. På 1860 talet va de ute på manöver,
å då va det en korpral, som hette Sjö, en lajer gubbe med stort
rött skägg, som räckte ända te midjan, å han va te åren kommen.
"Nå-å," sa Karl XV te en, " tycker du packningen trycker dej?" -
"Ånej," än går dä väl nära år," sa korpral Sjö. "Jag ska bärta
den åt dej," sa kungen. - "Ånej, dä vill ja inte." - "Ja men jag
vill, å då kan jag väl få'et," sa kungen, å sen bar han packninga
 $2\frac{1}{2}$ fjärdingsväg.

2849

På en manöver i Skåne hade majoren ta't fel på kartan, så de fick gå minst en mil i krök. När han äntligen kom fram med sin bataljon, var fältslaget redan över, så majoren fick sej en uppsträckning av kungen. "Hur är det med er, gubbar?" fråga han soldaterna. "Dä ä bra," sa de. "Nå, hur är det med den lille korpralen då?" sa han te far. Far var liten te växten. "Tack, Ers Majestät, dä ä bra," sa far. "Nu ska vi ha en gök," sa kungen, "men I ären väl uppslitna. Kasta packningarna åt häcklefjäll, så blir det lite trevligare!"

Det var en soldat i Gällaryd som hette Anders, å han var rätt mager i kinnerna. "Du ä så skriner," sa kungen. "Spring åt sadelknappen efter mi snusdosa," sa han te far. Han hade en snusdosa lång som en hand, sa far. När han kom med dosan, bjöd

han först far, å sen hälsade han på hos Anders å stoppade in
tobak på bågge vänna. "Äja, det hjälper," sa han. Men när
kungen inte såg på, tog Anders dän snuset.

Men han va så omtyckt, så dä va inte vetit, å själ-
ve norskarna tyckte di bra om'en.

2849

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad: ..... *Adress:*.....

Socken: ..... *Berättat av*.....

Uppteckningsår: ..... *Född år* ..... i .....

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:b // J:p

Uppteckningen rör Karl XV och gardisten.

Karl XV ~~XVIII~~ va en livader lax. En gång träffa han på en pojke från Västbo som var gardistbå som hade va't å köpt sej en korvbit. Gardisten kände emellertid inte igen kungen. "Va å ni för en karl?" sa kungen. "Ja,gissa," svara gardisten. Då börja kungen på å gissa på de allra högsta ämbetsmännen."Å-nej, neiför," mente gardisten,å så höll kungen på te han kom te gardist."Där fant du'at," sa gardisten."Men va ä du för en karl?" - "Ja,gissa," sa kungen. "Ja,du ä väl gardist du som jag", menade han på. "Å-nej,högre," sa kungen. Så höll han på högre å högre å te sist sa han:"Jà,då ä du väl kung då." - "Där fant du'at," sa kungen. - "Ja,håll då för all del korvbiten ,medan jag skyldrar för dek," sa gardisten.

Karl XV tyckte så befängda bra om pojken, så då va inte vetit,
å han sa te befälet, att de skulle skicka honom åt skolan, å
han ble sergeant på stunn.

Den siste jag hörde tala om den här historien, var
korpral Kleist, å han sa, att det va en grundelig sanning.

2849

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gib
2849

En gång va det en post, som gick vakt ve sjön däroppe ve slottet. Som han gick där, blev han varm å satte ifrå sej gäväret, klädde å sej å hoppade i å badade. Men rätt som det var kom kungen. Posten springer opp, nappar te sej geväret å skyldrar spritt naken. Kungen sa inget, men efter nån dag kom det order, att posten skulle inställa sej hos konungen i samma uniform som han hade härömdan. Posten hade förstås inget annat att göra, än klä å sej naken å gå upp på slottet. Då skickade kungen efter några stycken hovfröknar. "Vilken av er vill ha den här generalen?" Då betraktade de honom, å så va det en som sa: "Jag kan ta honom." Men då va kungen i alla fall tvungen te göra honom te general.

Kungen och
posten.

J. b.
2849

Landskap: ..... Upptecknat av: .....

Härad: ..... Adress: .....

Socken: ..... Berättat av .....

Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

Uppteckningen rör Kungen och de båda prästerna.

En gång var kungen, jag tror det var Karl IX , ute å reste, å då kom han till en präst, som hade en så ynklig dälger stuga att bo i. "Men hur vetter det, att I ha en så dåliger stuga att bo i?" frågade kungens. "Å, det får lov att gå," sa prästens hustru, "när det regnar tar vi å sätter ett tråg under, där det rinner mest." "Det var nödvändigare att bygga en ordentlig kyrka först," sa prästen. "Bönderne här är så fattiga, men när det har gått några år, blir det nog bättre."

Men så kom kungen till en annan präst, som hade ett mycket större pastorat, å där var kyrka så ynklig dälger, så det var knappt en våga gå i'na. men där fanns en redi prästgård. "Det här är bättre hus än Kungl. Maj:t bjur på," sa

Kungen och de
båda prästerna

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

kungen. "Va bryr ja me om den snåle kungen," sa prästen,
Jag hade bönderna att bygga som jag ville." Kungen sa
inget, men sen kom det order från'en, att de båda präs-
terna skulle byta socknar i den avsikten, att den ene var
passelig att bygga kyrkor å den andre passelig att byg-
ga prästhus. Den som hade den större socknen blev rent
tösester, men han var tvungen att lyda. Något annat straff än
att byta församling fick han inte.

2849

2849

När prästen drev ut en ond ande genom fönsterblyyet.

I Vittaryd församling bodde en fru, som anfåktades av en ond ande, så hon måste skicka efter prästen.

När han kom till henne var det så trånt i rummet, så han fick knappt rum. Men då sa prästen: "Lika tjock som du är, lika smal ska du bli!" å sen stack haneettihåll i fönsterblyyet å drev ut honom genom det.

När prästen
drev ut en
ond ande ge-
nom fönster-
blyyet.

J:l
2849

En gång under en gudstjänst kom det in en bagge i kyrkan. Prästen såg en inte, men väktaren - han hette Israel - försökte få ut 'en. Så tog prästen te ingångsord de där orden: "Israel, du bringar dig själv i olycka!" - "Det ger jag faen, för baggen ska ut," sa Israel.

Det hände t.o.m. i Rydaholms kyrka att en ~~bagge~~ kom in. De ^{bock} hade en så förskräckligt stor ~~bagge~~ vid Lindeberg, å han gick omkring, så de såg en inte på vecketal ibland. Så en gång kom han in i Rydaholms kyrka mitt under predikan, å det blev ett fas- ligt levane, innan de fick ut 'en.

Prästen, väk-
tarn och bag-
gen.

J:e

Landskap:..... *Upptecknat av:*.....

Härad:..... *Adress:*.....

Socken:..... *Berättat av:*.....

Uppteckningsår:..... *Född år .....* i .....

Uppteckningen rör

Det kom en gång en kyrkoherre å gick förbi en post, det va oppe i Stockholm i alla fall. "Goafton prosten i (så nämnde han namnet) församling!." - "Goafton," sa prosten, "men hur kommer det sig att ni känner mig?" - "Jo, tack, jag har setat många gånger vid prostens rika bord å blett mättader." - "Ja, men kära hjärtanes," sa prosten, för nu kände han igen en, "men du var ju kapten på den tiden." - "Nej, inte endast kapten utan tillförordnad." Så talte han om, hovet då va gått. Han var i alla fall finne. En gång hade han ställt opp bataljonen å kommandrade: Befäl för fronten marsch! Då var det en kapten, som inte fick å se te gå fram, för han ville inte ställa se te vänster om honom. "Gå fram å ställ dej i befälsreserven!" sa majoren.

Kyrkoherden

och posten

men den andre vägrade, å när majoren ville tvinga honom, blev han
ilsker å skuffa te honom. Då fick di avsked bäge, kapten emedan
han inte lytt order å majoren för att han inte ha't respekt mä se.
Men majoren, dä va fel att han ga tappt. Han gick te Stockholm å
lät skriva in se te simpel soldat.

Prosten var riksdagsman å han axade te de svenska
befälet, å dä gjorde åtminstone så mycket, att han steg te löjtnant.

Den historien hörde jag en gammal soldat berätta.

J.H.

Landskap: ..... *Upptecknat av:* .....

Härad: ..... *Adress:* .....

Socken: ..... *Berättat av:* .....

Uppteckningsår: ..... *Född år* ..... *i* .....

Uppteckningen rör

Här var en länsman i Rydaholm, som hette Gumelius. Han var så hiskeligt snäller den däre karln, så då va inte vetit. En gång kom fiskalen te honom å sa: "Du ska gämmej, för de håller på å tjuvbränner." Ja, då fick han ju lov att gå mä. Dä va på vintern, så då va slääaföre. Å så for de i väg te en by, där fiskalen hade fått snoe på, att de tjuvbrände, vilken by dä nu va, har jag glömt. Å så körde de fram å stante hos en bonne, för kan veta, länsman han kände på oset, var han skulle stanna. Just som de höll, satte länsman å i skene spring in i huset, slog upp döran, men slängde genast igen den å kom utfarande mä detsamma. "Fy för attan!" skrek han, "kvinnan ligger på golvet å håller på å få barn." Å kan veta, då ville fiska-

Om länsman

Gumelius.

len inte in där, utan de for te andra så länge, å när de sen
kom tebaka, var dä undanröjt å färdigt mä brännvin\$bränninga.

2846

Ja, han var så ryseligt snäller den däre läns-
mannen, men fatti. På den tia vva dävanligt, att länsman for
omkring i bygden å tiggde korn, eller om dä möjlichen hörde te,
så/
att de skulle ha. Å Gumelius han fick då sä för dubbelt upp
mot löna. En gång var han i Skaftarp i Lampegården förresten.
De hade just slaktat en kalv, å moran - ho hette Stina- hade
gjort några paltar å svetten (blodet). Sven, bonnen, kommende-
rade fram mat, å moran satte fram bröd å sovel. Men länsmannen
bad, att han skulle få smaka på paltarna. "Nä-äj, dätgår inte,"
sa moran, "för dä har inte va't nå'n redi slakt", men han ga se
inte, förrän han fick smaka, å kan veta, han åt, så dä va inte
vetit. "Se, paltar är en älsklingsrätt till mig," sa länsman.

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINSKESARKIV

D:h

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av:.....

Uppteckningsår:..... Född år:..... i.....

Uppteckningen rör

Efter Gumelius kom då en länsman, som hette Regnius, å han var så illa omtyckt, att hade inte Herren hjälpt honom, hade Rydaholms-borna dödat' en.

Soldaterna hade va't samlade i Nerled, å så ble då så sent på kvällen, så farfar å fanjunkare Dahlén tog hus på gästgivaregården. Di fick en kammare för se själva uppepå. Prästgården låg lite nedanför gästgivaregården å där hyrde länsman hos kyrkoherren Stark.

Rätt som då va, fick länsman bud, att han skulle gå opp te farfar, för han ville talat mä honom. "Nej, vad vill han me?" sä'r länsman. Om en stund kom det ett annat bud. "Nej, säj te'en, att jag går inte," sa länsman. Då kom

Om länsman

Regnius,

2849

dä ett tredje bud. "Dä var väl då märkvärdigt," sa Regnius, å så nappade han på se rocken å gick opp. "Va vill du me?" sa han när han kom in te farfar. "Jag vill inte dej nå't," sa farfar. "Varför har du då skickat bud på mej?." - "Jag har väl inte skickat några bud?" - Å då rackarn i me, att de visste om nå't, förrän yttervinnen var full mä folk. Rätt som då va, knappade de på dörran å sa, att de skulle öppna. "Nä-hä, här öppnas inte," sa farfar. - "Ja, då bryter vi ner dörren." - "I kan komma," sa farfar, "jag känner nästan de mesta i Rydaholm så akten er själva!.. - Jaha, då va då ingenting vidare än att rätt som då va, så klippte de upp dörran. "Vicken som stiger in, är han livlös!" sa farfar. Men på muren stod då ett litet lod, å det nappade länsman te se, å rackarn i me gick han inte ut, å så många som fick å lodet, ^{det} damp / i golvet, å sen satte han å i

2849

skene spring. Vägen gick på baksidan av prästgården å där var en gärdsgård. Som länsman kom mitt för byggninga, slängde han se över gärdsgårn, men dä va inte di anre så di rådde mä, fast dä va en, som ga en ett slag. Länsman han sprang så mycke' ha orkade mot prästgården å under tiden ropade han vilt på gamle prosten, att han skulle öppna, "förmitt liär i fara", skrek han. Ja-a, prosten han öppnade, så han kom in, å sen slog han dörra i lås. Dä va en skärper (skarp) karl den där prosten Stark. Å då böstadde på dörran: "Öppna!" - "Här öppnas inte", sa prosten. Men de va så pass djäkliga, att de slog in dörren. Men då talte proste te dom i skarpa ordalag å axade te dom ordentligt, å då ble de så vida rädda, att de lätta länsman vara i fred.

Nä-e, han var inte omtyckt, den däre Regnius å sen sökte han se också hän å kom uppåt Wrigstad te. Detta

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2849

har inte inträffat i mi ti, för det var ju farfar som va mä om'et,
men bå' farfar å far har talat om'et, så då är en verklig san-
ning.